Utbildningsinspektion i Norra rektorsområdet, Högsäter och Järbo skolor

Förskoleklass

Grundskola 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Färgelanda kommun och besökt Norra rektorsområdet, Högsäter och Järbo skolor den 17 och 18 januari 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper**, **Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Högsäter och Järbo skolor intervjuades rektorn, lärare, elevvårdspersonal, elever och föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för bedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Högsäter och Järbo skolor

Högsäters skola	**Antal elever**
Förskoleklass	12
Grundskola, årskurserna 1–6	125
Järbo skola	**Antal elever**
Förskoleklass	5
Grundskola, årskurserna 1–6	51

Källa: Skolornas rektor

Norra rektorsområdet i Färgelanda kommun består av Högsäters skola och Järbo skola med tillhörande fritidshem. Skolorna, som ligger i den norra kommundelen, har en ansvarig rektor för verksamheterna. Högsäters skola har undervisning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6 och skolan ligger ca 10 kilometer från Färgelanda centralort. Järbo skola, som har förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6, ligger ytterligare ca en mil från Högsäters skola och endast några kilometer från kommungränsen till Bengtsfors.

Högsäters skola är ca 20 år gammal och består av två enplansbyggnader. I en intilliggande byggnad finns lokaler för bl.a. idrott och hälsa samt slöjd. Järbo skola är cirka 50 år gammal och består av en tvåvåningsbyggnad med intilliggande lokal för idrott och hälsa. Båda skolorna har tillgång skolgård med tillhörande lekredskap och klätterställningar.

Elever på Järbo skola, som läser franska och tyska i sitt språkval, läser dessa ämnen på Högsäters skola. Vid tillfällen för språkval åker eleverna i Järbo skolbuss till Högsäters skola. Eleverna vid Järbo skola har undervisningen organiserad så att årskurserna 1–3 och 4–6 läser tillsammans. Förskoleklassen på Järbo skola genomför vissa lektioner tillsammans med årskurs 1. Lärarna på Järbo samverkar i ett arbetslag. Vid Högsäters skola arbetar lärarna i tre arbetslag.

Många elever åker skolskjuts till Högsäters skola och Järbo skola.

Helhetsbedömning

Inspektionen visar att skolorna i Norra rektorsområdet har förutsättningar för god måluppfyllelse avseende elevernas utveckling och lärande. Högsäters skola och Järbo skola borde dock bättre ta till vara de förutsättningarna som finns för verksamheten att komma längre i arbetet med att uppfylla de nationella målsättningarna, inte minst när det gäller skolornas arbete med läroplanens och kursplanernas strävansmål.

Andelen elever som ej uppnår kravnivåerna i de nationella ämnesprovens samtliga delprov i matematik, engelska och svenska i årskurs 5, varierar från 16 till 41 procent mellan åren 2005 till 2007. Att 41 procent av eleverna inte når kravnivån i eng-

elska år 2007 är inte acceptabla resultat. Alla som verkar i skolorna måste arbeta för att alla elever når kravnivåerna i de nationella proven i årskurs 5.

Inspektörerna bedömer att skolan bör göra de nationella målen kända och kontinuerligt dokumentera elevernas kunskapsutveckling samt analysera sambandet mellan resultat och arbetsmetoder. Arbetet med att följa upp kunskapsresultaten i alla ämnen och utveckla metoder så att skolans resultat förbättras samt att ge eleverna inflytande över sin utbildning och sin skolmiljö bör prioriteras.

Skolorna gör ingen uppföljning eller utvärdering av elevernas kunskapsresultat i övriga ämnen än engelska, matematik och svenska. En absolut förutsättning för att skolan ska kunna ha en uppfattning om hur man lyckas med kunskapsuppdraget är att systematiskt följa upp och sammanställa kunskapsresultaten i alla ämnen. Ett sådant underlag är också en förutsättning för att kunna göra utvärderingar, analyser och förstå hur olika metoder och arbetssätt i verksamheten står i relation till kunskapsresultat vid den egna skolan. Skolorna behöver således förbättra det systematiska kvalitetsarbetet med kontinuerlig uppföljning, utvärdering och analys. Skolornas kvalitetsredovisning har brister i bedömningen av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och i redovisningen av vilka åtgärder som verksamheten avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

Skolorna behöver utveckla innehållet i elevernas individuella studieplaner (IUP) med uppgifter om vilka konkreta och framåtsyftande mål som eleverna ska uppnå. Idag innehåller de planer som inspektörerna tagit del av alltför mycket mål av allmängiltig karaktär.

De verksamhetsbesök som inspektörerna tar del av visar att skolorna brister i sitt uppdrag att levandegöra skolarbetet så att eleverna stimuleras att utveckla och använda hela sin förmåga för sin kunskapsutveckling. Vid klassrumsbesök och samtal med elever och personal framkommer att eleverna i hög utsträckning arbetar med samma sak och att hänsyn till individuella förutsättningar bara tas i ringa omfattning. Detta förhållningssätt är synligt på båda skolorna men tydligast på Högsäters skola.

Lärarna på de båda skolorna försöker arbeta för att göra eleverna medvetna om målen för utbildningen och med att utvärdera elevernas arbete och kunskapsutveckling. Vid samtal med eleverna på de båda skolorna framkommer att det varierar om de är medvetna om läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen. Om eleverna inte känner till utbildningens mål är det svårt för dem att utöva inflytande eller ta ansvar för lärandet och undervisningens planering. Eleverna vid de båda skolorna uttrycker att de är nöjda med det inflytande de har på undervisningen. Inspektörerna bedömer trots detta att skolorna bör utveckla arbetet med att ge eleverna större inflytande på undervisning och verksamhet.

Enligt inspektörernas bedömning har eleverna vid skolorna inom norra rektorsområdet goda möjligheter till stöd i olika former då grupperna oftast är relativt små. Detta ger lärarna bra förutsättningar för att individualisera undervisningen efter elevernas behov. Då skolorna har tillgång till utbildad specialpedagog ges skolorna också förutsättningar att möta varje elevs behov.

Värdegrundsarbetet på skolorna syns ge resultat i verksamheten. Eleverna uppger att det inte förekommer någon kränkande behandling bland eleverna och inte heller att några elever kränks av några vuxna på skolorna. Vid sidan om gemensamma ordningsregler på skolan har i norra rektorsområdet i princip varje klass också utformat sina egna klassrumsregler. Skolorna har upprättat likabehandlingsplaner, men i dessa saknas bland annat tydliga förebyggande uppgifter om vad skolan ska göra om någon vuxen kränker en elev. Skolan bör också arbeta för att göra likabehandlingsplanerna känd bland eleverna. Vid några verksamhetsbesök som inspektörerna gör vid Högsäters skola noterar inspektörerna att det råder bristande arbetsro i någon klass. Några av eleverna bekräftar i intervjuer detta förhållande.

Eleverna på skolorna läser inte ämnet hem- och konsumentkunskap före årskurs 5. På Högsäters skola har eleverna inte tillgång till elevens val.

I norra rektorsområdet har rektorn stor förtrogenhet med verksamheten.

Inspektionen av norra skolområdet visar att skolorna har förutsättningar för att utvecklas och att nå förbättrade resultat och bättre måluppfyllelse.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna genomför inte systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.2 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolornas kvalitetsredovisning uppfyller inte kraven i förordningen (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Eleverna ges inte förutsättningar att nå målen i hem- och konsumentkunskap i årkurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör utveckla innehållet i de individuella utvecklingsplanerna.
- Skolorna bör använda läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot i planeringen av undervisningen och tydligare utmana eleverna i deras lärande.
- Skolorna bör utveckla arbetet med att presentera och tydliggöra målen i kursplanerna och i läroplanen för eleverna.
- Skolorna bör utveckla arbetet med elevernas inflytande och delaktighet över arbetet i klassen.
- Skolorna bör utveckla pedagogisk samverkan mellan grundskolans årskurser för att förbättra och stödja elevernas långsiktiga lärande och underlätta övergångar.

- Skolorna bör individanpassa undervisningen på ett tydligare sätt och främja alla elevers fortsatta lärande och kunskapsutveckling.
- Högsäters skola bör utveckla elevens val så att eleverna får fördjupa och bredda sig i ett allsidigt urval av ämnen.
- Skolorna bör arbeta med att bättre systematisera sitt kvalitetsarbete.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1. *Elever vid Högsäter och Järbo skolor som uppfyller kraven vid samtliga delprov i de nationella ämnesproven i årskurs 5 för åren 2005–2007.*

	Nationella ämnesprov årskurs 5 åren 2005–2007								
Andel (%) som	**2005**			**2006**			**2007**		
uppnått kravnivån	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Engelska	60	71	67	85	74	78	71	50	59
Matematik	73	67	69	69	84	78	86	70	76
Svenska	73	83	79	85	84	84	86	70	76

Källa: Statistik från Barn- och ungdomskontoret, Färgelanda kommun

Kommentar:

Alla elever i årskurs 5 i Högsäter och Järbo skolor deltog i de nationella proven 2005 - 2007. Resultaten på de nationella proven i årskurs 5 visar att flertalet elever, men

dock inte alla, har uppnått kravnivåerna i samtliga delprov i engelska, matematik och svenska. Några elever bedöms av skolan klara kraven först under årskurs 6. Andelen elever som ej uppnår ämnesprovens kravnivåer i matematik, engelska och svenska varierar från 16 procent (svenska år 2006) till 41 procent (engelska år 2007) under åren 2005 till 2007. Även om stora variationer kan uppstå med ett litet elevunderlag är 41 procent inte acceptabelt. Skolorna har inte gjort någon analys av resultaten med förklaringar till varför så många elever inte uppnår målen i de nationella proven. Skolorna har inte heller redovisat vilka åtgärder de avser vidta för att eleverna ska nå högre måluppfyllelse.

Elevantalet i årskurs 5 i Högsäters skola var 14 elever och vid Järbo skola 3 elever år 2007. Av statistiken från de båda skolorna avseende resultaten på de nationella proven framgår att pojkar och flickor gör jämbördiga resultat år 2007, men inte åren 2005 och 2006 då pojkarna gjorde bättre resultat än flickorna.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Motiveringen för detta är att det finns skillnader mellan årskurser och arbetslag hur väl lärarna följer upp varje elevs resultat i andra ämnen än engelska, matematik och svenska. Lärarna genomför i enlighet med bestämmelserna utvecklingssamtal och upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. Dock varierar kvaliteten på de individuella utvecklingsplanerna. Inom bedömningsområdet finns följande brist och förbättringsbehov:

Uppföljning av kunskapsresultaten

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppsatta mål. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska

ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättning för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Genom dokumentstudier och intervjuer med rektorn och lärare finner inspektörerna att skolorna inte följer upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen på ett systematiskt sätt och inte heller hur målen, t.ex. strävansmålen, i läroplan och kursplaner följs upp. Av intervjuer och skolornas dokumentation framgår det inte hur undervisningsmålen prövas och utvecklas. Rektorn meddelar i sin sakgranskning ”att varje lärare utvärderar veckovis, månadsvis och förändrar undervisningsmetoderna m.m. när så är erforderligt.” Detta framkommer emellertid inte vare sig av dokumenten eller vid intervjuer med personal och elever.

Inspektörerna bedömer att skolorna inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i samtliga ämnen så att undervisningsmål och metoder kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav.

Uppföljning av kunskapsresultaten i alla ämnen

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling.

Skolorna följer upp varje elevs kunskapsutveckling kontinuerligt i ämnena engelska, matematik och svenska samt elevernas sociala mognad och utveckling. Skolorna har arbetat fram bearbetningar av kursplanernas mål för varje årskurs från förskoleklassen till årskurs 6 i de flesta ämnen.

Rektorn och lärarna uppger att enskilda elevers resultat på de nationella proven är vägledande för insatser av stöd och särskilt stöd. På skolan genomförs vissa tester och uppföljningar av speciallärarен för elever med behov av särskilt stöd. Dock sammanställer skolorna inte resultaten av skolans verksamhet på ett systematiskt sätt annat än när det gäller resultaten på de nationella proven i årskurs 5. I skolornas kvalitetsredovisningar för 2005 och 2006 finns inga uppgifter om resultaten på de nationella proven i engelska, matematik och svenska. Däremot finns uppgifter om resultaten i jämförelsetal beträffande nationella prov i skolår 5 i Färgelanda skolor avseende Högsäter och Järbo skolor för de tre senaste åren utarbetade av Barn- och utbildningskontoret i Färgelanda kommun. Högsäter och Järbo skolor gör heller inga systematiska utvärderingar, analyser eller för gemensamma diskussioner om kunskapsresultaten i förhållande till skolans undervisning. Av intervjuer med rektorn och personalen framgår att skolan inte gör några fördjupade, kontinuerliga uppföljningar av hur det går för skolornas elever när de kommer till årskurserna 7–9.

Inspektörerna bedömer att skolorna måste utveckla arbetet med att systematiskt utvärdera elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen.

Individuell utvecklingsplan

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje elev i grundskolan och särskolan. Planerna ska ge eleverna större inflytande och delaktighet i att ställa upp egna utvecklingsmål. Den individuella utvecklingsplanen ska bland annat ha sin utgångspunkt i mål att sträva mot i läroplanen och kursplanerna.

Alla elever har individuella utvecklingsplaner (IUP) och i dessa sätter skolorna upp kort- och långsiktiga mål. Kvalitetsskillnader finns mellan lärare och mellan skolor beträffande kopplingen till nationella mål, men de flesta IUP är framåtsyftande i olika grad. Eleverna har gjort en s.k. målbild för några områden som eleven behöver utveckla och som finns osorterade i elevens IUP. Inspektörerna får ingen tydlig bild av under vilka omständigheter eleverna är aktiva i upprättandet av IUP. Vissa IUP tar upp mycket allmängiltiga motiv för elevens utveckling t.ex. ” Vara tyst och inte avbryta”, ”Läsa engelska”, ” Läsa”.

Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas, främst avseende de framåtsyftande målbeskrivningarna samt på ett mer utförligt sätt omfatta kursplanernas kunskapsmål.

Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas samlade bedömning av området är att det är av god kvalitet. Bedömningar av elevernas kunskaper i de ämnen som följs upp är i huvudsak allsidig och görs utifrån de nationella målen i kursplanerna. Resultaten av nationella ämnesprov vägs in i bedömningarna. Den allsidiga bedömningen görs dock inte alltid på ett systematiskt sätt utan beror på vilken lärare som eleven har i sin undervisning.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Motivet för denna bedömning är att eleverna i ringa omfattning erbjuds varierade undervisningsformer och att elevernas möjlighet till inflytande och ansvarstagande behöver utvecklas. Samarbetsformer mellan förskoleklass och skola fungerar för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Följande förbättringsområden finns:

Utbildningens inriktning

Enligt läroplanen anger mål att sträva mot inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan.

Vid inspektionsbesöket framkommer att läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot sällan används för att planera undervisningens inriktning. Lärarna uppger i intervjuer att skolorna hade behövt diskutera sig samman och planera hur skolorna ska arbeta för att uppnå strävansmålen. Denna planering kunde t.ex. utgöra ett avsnitt i den lokala arbetsplanen.

Inspektörerna bedömer att skolan även bör använda sig av läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot i planeringen av undervisningen.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Enligt skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna i varje klass eller undervisningsgrupp ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Skolan ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning.

Eleverna vid Högsäter och Järbo skolor har liten kännedom om de mål för utbildningen som finns i kursplanerna och de som är i läroplanen, viket enligt eleverna beror på vilken lärare de har. Elevernas generella bild, som de uttrycker i intervjuer med inspektörerna i de båda skolorna, är att de inte har inflytande över undervisningens innehåll och form. Eleverna är till och med frågande till att de skulle kunna ha inflytande på undervisningen. Eleverna säger att det är läraren som bestämmer vad som ska göras på lektionerna. Å andra sidan säger några av dem att de tycker att de är nöjda med det inflytande de har i undervisningen. Eventuellt inflytande är främst beroende på lärare och i viss mån ämne. Eleverna får ta visst ansvar för veckoplanering och ansvara för att arbeta med de mål som satts upp i den individuella utvecklingsplanen.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta för att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen samt att öka elevernas inflytande över undervisningen.

Samverkan inom skolan

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Arbetet med och analyserna av resultaten av nationella ämnesprov i årskurs 5 genomförs inte på ett systematiskt vis. Detta innebär att de avstämningstillfällen för nationella prov, som indikerar vilka elever som uppnått kravnivån för årskurs 5 inte används som ett redskap för att reflektera över och utveckla undervisningen i samtliga årskurser. Resultaten tenderar att bli en angelägenhet för de lärare som undervisar i de aktuella årskurserna och inte för samtliga lärare som undervisat eleverna. Systematiskt samarbete kring verksamhetens utformning eller progression i elevernas kunskapsutveckling är inte utvecklat.

Inspektörerna bedömer att pedagogisk samverkan mellan grundskolans årskurser bör förbättras för att stödja elevernas långsiktiga lärande och underlätta övergångar.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,

- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid upprättas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömningar av området är att det är av mindre god kvalitet eftersom skolorna i ringa grad individanpassar undervisningen. Däremot får elever i behov av särskilt stöd detta stöd. Följande förbättringsområde finns:

Individanpassad undervisning

Undervisningen ska enligt läroplanen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

I Järbo skola anpassas inte undervisningen till respektive elevs behov eftersom elever i årskurs 6 får arbeta med samma mål och områden i engelska som elever i årskurs 5 gör.

Av verksamhetsbesöken vid Högsäters skola noterar inspektörerna att de flesta elever gör samma sak under lektionerna. Inspektörerna ser i verksamhetsbesöken att eleverna undantagsvis utmanas i det egna lärandet. Under flertalet lektioner arbetar eleverna i övningsböcker och några intervjuade elever säger att de ”tycker det är så där med det de håller på med under lektionerna”. Detta är de dominerande intrycken i verksamhetsbesöken. Eleverna uppger i intervjuer att de ofta får ”hålla på med samma saker” på lektionerna. Några elever uppger att de kan få fortsätta några sidor längre fram i matematikboken.

Inspektörerna bedömer att skolan bör individanpassa undervisningen på ett tydligare sätt och därmed utmana eleverna i sitt lärande.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,

- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av god kvalitet. Enligt rektorn, lärare och elever är mobbning eller annan kränkande behandling mycket ovanligt vid skolorna. Alla intervjuade elever uttrycker att de trivs och känner sig trygga. Inspektörerna noterar att det finns ett vänligt klimat såväl elever emellan som mellan lärare och elever i både Järbo skola och Högsäters skola. Följande förbättringsområde finns:

Likabehandling

Enligt lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever råder det ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar.

I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning av den egna verksamheten.

Vid inspektionstillfället har skolorna likabehandlingsplaner. Likabehandlingsplanerna saknar tydliga förebyggande uppgifter om vad skolan ska göra när någon vuxen på skolan kränker en elev. Planen är inte daterad och vid intervjuer framkommer att ett flertal elever inte känner till likabehandlingsplanen. Arbetet med likabehandlingsplanen är inte delegerat. Se vidare kommunrapporten.

Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) för arbetet med att främja likabehandling.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av mindre god kvalitet. Motivet för denna bedömning är att eleverna inte erbjuds undervisning i hem- och konsumentkunskap före årskurs 5 och att eleverna vid Högsäters skola inte erbjuds ämnet elevens val enligt de riktlinjer som finns. Inspektionen visar att skolan tar emot eleverna enligt bestämmelserna, att utrustning och lokaler är ändamålsenliga, att undervisningen är avgiftsfri och att verksamheten i förskoleklass omfattar minst 15 timmar i veckan. Inom bedömningsområdet finns följande brist och förbättringsbehov:

Garanterade undervisningstimmar

Enligt skollagen omfattar det garanterade antalet undervisningstimmar 6 665 tim-

mar i grundskolan. Av timplanen framgår utbildningens omfattning i timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val. Det är den minsta undervisningstid som eleverna ska erbjudas. I ämnet hem- och konsumentkunskap finns mål att uppnå för eleverna i årskurserna 5 och 9.

Enligt uppgifter från lärare och elever får eleverna inte undervisning i hem- och konsumentkunskap före årskurs 5. Undervisningen är organiserad så att eleverna läser ämnet i årskurs 6.

Inspektörerna bedömer därför att fördelningen av undervisningstiden i skolorna inte ger eleverna förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i hem- och konsumentkunskap.

Elevernas valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska styrelsen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenligt med målen i den kursplan eller de kursplaner som fastställts för det ämne eller ämnen som utgör elevens val.

Enligt uppgifter från lärare och elever och efter granskning av elevernas scheman erbjuds inte elevens val i Högsäters skola. Rektorn anger i sin sakgranskning att Högsäters skola i sin arbetsplan beskrivit hur man organiserar elevens val i temaarbete som är övergripande för fler ämnen. Inspektörerna noterar att i arbetsplanen för år 2007/2008 finns, under rubriken ”Planering läsåret 2007/2008”, ett avsnitt som heter tema. Under höstterminen fanns ett Astrid Lindgren-tema under tid motsvarande en vecka och under vårterminen planeras en temavecka som ska heta Världen (världsdelarna). Följande finns att läsa om detta i arbetsplanen: ”Vi sammanlägger våra lektioner för elevens val till temat. Där får barnen möjlighet att göra olika aktiviteter inom ett specifikt temaområde”. Däremot framgår inte hur dessa temaarbeten innebär reella val för eleverna.

Eleverna i Järbo skola får elevens val när eleverna får göra fördjupningar och breddningar i olika ämnen i anslutning till temat frimärken.

Inspektörerna bedömer att Högsäters skola bör erbjuda elevens val så att eleverna erbjuds ett allsidigt urval av ämnen för breddning och fördjupning.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av god kvalitet. Med några få undantag har samtliga lärare utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Skolans rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt. Inom bedömningsområdet finns behov av följande förbättringsinsats:

Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen

Enligt skollagen ska kommuner och landsting se till att lärare, förskollärare och fritidspedagoger som undervisar har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen.

Vid intervjuerna framkom att några lärare inte hade förståelse för att de i sin lärarroll också skulle individualisera undervisningen efter varje elevs förutsättning och förkunskaper på grund av bl.a. tidsbrist och med mycket arbete med det som ”inte rörde kärnverksamheten”, dvs. undervisning.

Inspektörerna bedömer att kommunen bör försäkra sig om att alla lärare har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen. Se kommunrapporten.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning av området är att det är av god kvalitet. Enligt lärare och elever har rektorn stor förtrogenhet med verksamheten. Rektorn

kan också utmana lärarna i pedagogiska frågor på ett positivt sätt, enligt lärarna.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av mindre god kvalitet. Kvalitetsarbetet bör förbättras så att det omfattar alla delar av verksamheten, en bedömning och en analys av måluppfyllelsen, en uppföljning av likabehandlingsplanen samt en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för att öka måluppfyllelsen. Följande brist och förbättringsbehov finns inom bedömningsområdet:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Skolans övergripande utvärderingsarbete sker företrädesvis under någon eller några dagar, ofta i samband med terminsavslutningar. Skolledning och personal är då samlad och diskussioner om skolans olika insatser och resultat lyfts fram. Av intervjuer med personalen framkommer dock en önskan att resultaten än tydligare ska återkopplas och ligga till grund för skolans fortsatta utvecklingsarbete. Skolan saknar ett tydligt system för att kontinuerligt följa upp och utvärdera arbetet så att undervisningsmål och metoder ständigt prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav. Som tidigare beskrivits följer skolan inte upp, utvärderar och sammanställer resultaten i samtliga ämnen. Kunskapen om skolans resultat är följaktligen inte utgångspunkt för skolans kvalitetsarbete. Följaktligen kan skolorna inte utveckla analyser och slutsatser i kvalitetsredovisningen om vilka åtgärder som behöver vidtas för en ökad måluppfyllelse nästkommande år.

Inspektörerna bedömer att skolan bör arbeta med att bättre systematisera sitt kvalitetsarbete.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningen ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas.

Skolornas kvalitetsredovisningar innehåller inga resultatuppgifter eftersom man upplever att det kan bli ”utpekande” för enskilda elever. Trots att elevantalet är litet i Högsäter och Järbo ska kvalitetsredovisningen innehålla uppgifter om hur elevernas kunskapsutveckling gestaltas. Dessa uppgifter kan skrivas utan att vara utpekande avseende enskilda elever.

Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsredovisningar måste upprättas i enlighet med styrdokumentens krav.

2008-06-24 Göteborg

Leif Aljered

Mats Aronsson